Suomen luonnonsuojeluliitto

HE 50/2021 vp
Va. toiminnanjohtaja Tapani Veistola
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
YmV 5.5.2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain ym. muuttamisesta

Asian taustalla on EU:n rikkomusmenettely. Sen takia monia muitakin lakeja kuin esityksessä mainittuja pitäisi muuttaa, kuten maankäyttö- ja rakennuslakia, ilmailulakia, maantielakia, ratalakia, kemikaaliturvallisuuslakia, lunastuslakia, metsälakia ym. Niitä ei tässä lausuntopyynnössä vielä ole.

Yleisesti ottaen esitetyt muutokset ovat luonteeltaan tarkennuksia – toki sellaisinakin tarpeellisia.

5 § Ympäristövaikutusten arviointi muun lain mukaisessa menettelyssä, 10 § Yhteysviranomainen ja 11 § Toimivaltainen viranomainen

Myös ydinenergialain yva-menettelyt kannattaisi siirtää ympäristöhallinnolle. Näin valmistelijoille kertyisi entistä enemmän ja laajempaa vaikutusten arvioinnin ja ympäristöasioiden osaamista.

+ 34 § Valitusoikeus arvioinnin puuttumisen tai puutteellisuuden perusteella

Luonnonsuojeluliiton mielestä yksi nykyisen yva-lain keskeisimmistä ongelmista liittyy 34.2 §:ään: *"Se, jolla muutoin on oikeus hakea lupapäätökseen muutosta valittamalla, voi valituksessaan vedota siihen, ettei ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ole suoritettu tai se on suoritettu olennaisilta osiltaan puutteellisesti."*

Erityisen herkästi valitusoikeuden aukko syntyy puuttuvasta yvasta. Esimerkiksi jos järjestö esittää harkinnanvaraisen yvan tekemistä ja jos ELY-keskus hylkää esityksen, siitä päätöksestä ei voi nyt valittaa suoraan yva-lain perusteella. Siitä voisi valittaa pääasian luvan yhteydessä, mutta sellaista pääasiaa ei käytännössä aina synny. – Esimerkiksi Lapin piirimme teki hiljattain aloitteen yvan tekemisestä Jumiskon padon peruskorjauksesta, jotta olisi saanut siihen kalan kulun parantamisen vaihtoehdot mukaan. LAPELY hylkäsi harkinnanvaraisen yvan hakemuksen 5.11.2020 (LAPELY/1653/2020). Päätökseen ei kuitenkaan voi tehokkaasti hakea muutosta luvan yhteydessä, koska padon vesitalouslupaa ei päivitetä padon korjauksen yhteydessä.

Toisaalta esimerkiksi metsää muuttavan hankkeen puuttuvasta tai puutteellisesta yvasta ei voi valittaa, koska metsälain 23 §:ssä ei ole kansalaisjärjestöillä muutoksenhakuoikeutta ollenkaan.

Näistä syistä kansalaisten ja järjestöjen muutoksenhakuoikeus puuttuvasta tai puutteellisesta yvasta tulisi varmistaa suoraan yva-laissa. Tämä varmistaisi rikkomusasiassa mainitun direktiivin 11 artiklan toimeenpanon ja toteuttaisi perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeutta.

Lopuksi

Jatkotyössä hankekokonaisuuden tulkintaa tulee aktiivisesti kehittää. Hankkeen yvan tulisi tulevaisuudessa sisältää kaikki vaikutukset raaka-aineista tuotteisiin ja jätteisiin. Ympäristölainsäädännön yhtenäistämistä tulee jatkaa koko elinkaaren aikaisten vaikutusten ottamiseksi huomioon arviointien lisäksi myös lupalaeissa.

Lisätietoja
- va. toiminnanjohtaja Tapani Veistola, puhelin 0400 615 530, tapani.veistola@sll.fi